

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

LÊ THANH NGUYÊN

**PHÂN TÍCH QUÁ TRÌNH ĐÔ THỊ HÓA
THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN GIAI ĐOẠN 2000 - 2010**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC ĐỊA LÝ

THÁI NGUYÊN - 2011

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

LÊ THANH NGUYỄN

**PHÂN TÍCH QUÁ TRÌNH ĐÔ THỊ HÓA
THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN GIAI ĐOẠN 2000 - 2010**

**Chuyên ngành: Địa lý học
Mã số: 60 31 95**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC ĐỊA LÝ

Người hướng dẫn khoa học: TS NGUYỄN XUÂN TRƯỜNG

THÁI NGUYÊN - 2011

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng, các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là hoàn toàn trung thực, chưa được sử dụng cho bảo vệ một học vị nào. Mọi sự giúp đỡ, cung cấp tài liệu cho việc hoàn thành luận văn đều đã được cảm ơn. Các thông tin, tài liệu trình bày trong luận văn này đã được ghi rõ nguồn gốc.

Tác giả

Lê Thanh Nguyên

LỜI CẢM ƠN

Trong thời gian nghiên cứu, thực hiện đề tài này, tôi đã nhận được sự quan tâm, giúp đỡ của Ban Giám hiệu, Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên, Sở Tài nguyên và Môi trường Thái nguyên, Cục Thống kê Thái Nguyên, Phòng Thống kê Thành phố Thái Nguyên và các phòng ban khác thuộc UBND Thành phố Thái Nguyên; các thầy giáo, cô giáo, bạn bè, đồng nghiệp và gia đình.

Nhân dịp này tôi xin được bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới:

1. TS. Nguyễn Xuân Trường - Đại học Thái Nguyên, đã tận tình giúp đỡ tôi trong quá trình hoàn thành Luận văn này.

2. Ban Giám hiệu, Khoa Sau đại học, Khoa Địa lý và các thầy giáo, cô giáo giảng dạy chuyên ngành của Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên đã tạo điều kiện và giúp đỡ tôi trong quá trình học tập.

3. Cục Thống kê tỉnh Thái Nguyên; Phòng Thống kê Thành phố Thái Nguyên và các phòng ban khác thuộc UBND Thành phố Thái Nguyên, cùng bạn bè đồng nghiệp và người thân đã quan tâm giúp đỡ và động viên tôi trong suốt quá trình học tập và thực hiện đề tài.

Trong quá trình thực hiện đề tài luận văn, bản thân tôi đã có nhiều cố gắng nhưng không tránh khỏi những thiếu sót. Vì vậy, tôi rất mong nhận được những ý kiến đóng góp của các thầy, cô và các bạn đồng nghiệp để đề tài luận văn được hoàn thiện hơn.

Tôi xin trân trọng cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2011

Học viên:

Lê Thanh Nguyên (Khóa học 2009 - 2011)

MỤC LỤC

Lời cam đoan.....	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục.....	iii
Danh mục các chữ viết tắt.....	vi
Danh mục bảng biểu	vii
Danh mục hình	ix
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu.....	2
2.1. Mục tiêu	2
2.2. Nhiệm vụ	2
3. Lịch sử nghiên cứu đề tài	2
3.1. Trên thế giới.....	2
3.2. Tại Việt Nam	3
4. Giới hạn phạm vi nghiên cứu.....	4
5. Quan điểm và phương pháp nghiên cứu	4
5.1. Quan điểm nghiên cứu.....	4
5.2. Phương pháp nghiên cứu	6
6. Cấu trúc luận văn	7
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ ĐÔ THỊ HÓA	8
1.1. Cơ sở lý luận về đô thị hóa	8
1.1.1. Khái niệm, phân loại và chức năng của đô thị	8
1.1.2. Lý luận về đô thị hóa	12
1.1.3. Một số chỉ tiêu để phân loại và đánh giá mức độ ĐTH.....	16
1.2. Thực tiễn ĐTH trên thế giới và ở Việt Nam, vùng TNMNBB và tỉnh Thái Nguyên	19
1.2.1. Tình hình ĐTH trên thế giới.....	19
1.2.2. Tình hình ĐTH ở Việt Nam	21

1.2.3. Tình hình ĐTH ở vùng TDMNBB và tỉnh Thái Nguyên	24
Tiểu kết chương	27
Chương 2. CÁC NHÂN TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN ĐÔ THỊ HOÁ Ở THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN	29
2.1. Lịch sử hình thành và phát triển thành phố Thái Nguyên	29
2.1.1. Giai đoạn phong kiến đến trước năm 1962	29
2.1.2. Giai đoạn phát triển từ khi thành lập (1962) đến nay.....	30
2.2. Các nhân tố chủ yếu ảnh hưởng đến đô thị hoá thành phố Thái Nguyên.....	33
2.2.1. Vị trí địa lý, điều kiện tự nhiên, tài nguyên thiên nhiên.....	33
2.2.2. Tác động của vùng TDMNPB và các vùng lân cận	41
2.2.3. Vai trò của khu công nghiệp Gang Thép trong sự phát triển ngành công nghiệp thành phố Thái Nguyên	45
2.2.4. Sự phát triển và khẳng định vị thế trung tâm chính trị, văn hóa, khoa học, giáo dục và đào tạo của vùng.....	49
2.2.5. Các nhân tố dân cư, dân tộc.....	52
2.3. Sự mở rộng và thay đổi cấu trúc không gian thành phố Thái Nguyên.....	54
Tiểu kết chương	55
Chương 3. THỰC TRẠNG ĐÔ THỊ HÓA THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN GIAI ĐOẠN 2000-2010	56
3.1. Những chuyển biến về kinh tế-xã hội.....	56
3.1.1. Những chuyển biến về kinh tế đô thị.....	56
3.1.2. Phát triển giáo dục, y tế và xã hội	61
3.2. Phát triển cơ sở hạ tầng kỹ thuật đô thị	64
3.2.1. Phát triển giao thông.....	64
3.2.2. Hệ thống cung cấp điện chiếu sáng	66
3.2.3. Hệ thống cấp và thoát nước	66
3.2.4. Hệ thống thu gom và xử lý chất thải rắn	67
3.2.5. Cơ sở dịch vụ bưu chính viễn thông, thông tin liên lạc.....	67
3.2.6. Hệ thống công viên cây xanh	68

3.2.7. Công trình dịch vụ thương mại, du lịch và giải trí	68
3.3. Chuyển biến về dân số, lao động và phân bố dân cư.....	69
3.3.1. Quy mô và sự gia tăng dân số đô thị.....	69
3.3.2. Đặc điểm kết cấu dân số đô thị.....	70
3.3.3. Những chuyển biến trong phân bố dân cư.....	74
3.3.4. Chuyển biến trong phân phối dân cư theo quy mô hộ gia đình.....	76
3.3.5. Chuyển biến trong cơ cấu lao động, nghề nghiệp và việc làm.....	78
3.4. Những thay đổi trong cơ cấu sử dụng đất đô thị.....	81
3.4.1. Quy mô, diện tích đất đô thị.....	81
3.4.2. Sự thay đổi cơ cấu sử dụng đất giai đoạn 2000-2010.....	83
3.5. Tổng hợp các tiêu chuẩn phân loại đô thị thành phố Thái Nguyên (đánh giá mức độ đô thị hóa so với tiêu chuẩn của đô thị loại I).....	86
Tiểu kết chương	92
Chương 4. ĐỊNH HƯỚNG ĐÔ THỊ HOÁ THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN ĐẾN NĂM 2020 VÀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN.....	93
4.1. Định hướng đô thị hóa ở thành phố Thái Nguyên đến năm 2020.....	93
4.1.1. Căn cứ định hướng đô thị hóa ở thành phố Thái Nguyên đến năm 2020.....	93
4.1.2. Định hướng đô thị hóa ở thành phố Thái Nguyên đến năm 2020..	99
4.2. Một số giải pháp thực hiện định hướng đô thị hóa ở thành phố Thái Nguyên.....	117
Tiểu kết chương.....	126
KẾT LUẬN:	127
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO VÀ PHỤ LỤC.....	131

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Viết đầy đủ
ĐTH	Đô thị hóa
ĐT	Đô thị
CNH	Công nghiệp hóa
CNTT	Công nghệ thông tin
HDH	Hiện đại hóa
KT - XH	Kinh tế - xã hội
KH&CN	Khoa học và Công nghệ
VH	Văn hóa
CN	Công nghiệp
TTCN	Trung tâm công nghiệp
KCN	Khu công nghiệp
CCN	Cụm công nghiệp
GDP	Tổng sản phẩm quốc nội
GTSX	Giá trị sản xuất
FDI	Đầu tư trực tiếp nước ngoài
ODA	Nguồn vốn viện trợ phát triển chính thức
KTTĐ	Kinh tế trọng điểm
TDMNBB	Trung du miền núi Bắc Bộ
TP	Thành phố
UBND	Ủy ban nhân dân
TTCX	Trung tâm chế xuất
TDTT	Thể dục thể thao
CSSK	Chăm sóc sức khỏe

DANH MỤC BẢNG BIỂU

STT	Bảng số	Tên bảng	Trang
1	1.1	Dân số và tỉ lệ dân số đô thị thế giới thời kì 1800-2009	19
2	1.2	Dân số đô thị và tỷ lệ dân số đô thị của tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2000 - 2009	26
3	2.1	Diện tích, dân số theo đơn vị hành chính TP. Thái Nguyên năm 2009	32
4	2.2	Phân loại địa hình theo cấp độ dốc thành phố Thái Nguyên	35
5	2.3	Dân số tạm trú trên địa bàn Thành phố Thái Nguyên	52
6	2.4	Kết cấu dân số theo dân tộc của TP. Thái Nguyên năm 2009	53
7	3.1	Tốc độ tăng trưởng kinh tế giai đoạn 2006- 2010 của TP Thái Nguyên	56
8	3.2	Cơ cấu tổng sản phẩm phân theo 3 khu vực kinh tế của TP Thái Nguyên giai đoạn 2006 - 2010	58
9	3.3	Một số chỉ tiêu về mặt xã hội qua một số năm	63
10	3.4	Hiện trạng cấp nước trên địa bàn thành phố năm 2009	67
11	3.5	Dân số thành phố thái nguyên giai đoạn 1979 - 2009	69
12	3.6	Kết cấu dân số theo nhóm tuổi TP Thái Nguyên năm 1999, 2009	70
13	3.7	Tỷ số giới tính dân số Thái Nguyên 1999 - 2009	74
14	3.8	Tỷ lệ dân số trong từng nhóm hộ gia đình năm 1999 và 2009	76
15	3.9	So sánh tỷ lệ dân số trong từng nhóm hộ gia đình TP Thái Nguyên với tỉnh và vùng TDMNBB năm 2009	77